

quatre propietats y per elles sab si lo pacient ha mal o dolor en lo cap, si te febres, si es paludich, si es pleurítich, litiásich, hepátich, nefrítich... Adhuch segons la orina pot ferse un pronostich mortal, conexer la virginitat y l'estat gravidich y en aquest cas los mesos del prenyat.

Heus aci l'ambient científich (en lo qual potser ens havem detingut un xich massa), que respiraven a plé pulmó, sens trobar l'ayre enrrarit, els obrers d'Esculapi en lo segle XIV; y el respiraven satisfets, sense neguits ni cobejances de perfecció, convençuts que la mel de sapiencia que'ls venia de les arnes mèdiques dels Estudis generals de Montpeller, de Lleyda y de Paris, *font les jornades del Rey Guillem*, dita d'aquell temps sinònima de calma, era mes saborosa que mel de manna y els feya recordar ab cert menyspreu misericordiós los metges de sigles passats, com los metges d'ara ho fem ab ells y los que vindran ho faran ab nosaltres; que la Ciència com lo Jehu de la llegenda està condemnada a caminar engolint centúries y Deu nos guard que un dia s'aturés.

Arniats ab aquesta Ciència, a nostres ulls rudimentaria, metjaven y pensaven los malalts enllitats en l'Hospital de Sant Macià que sempre eren poch en nombre fins el punt que la diada del Divendres Sant que 'l publich visitava los Hospitals, l'Administrador del d'En Vilar o de Sant Macià, pera esperonar los sentiments de Caritat dels visitants, se permetia la piadosa farsa de fer ficar al llit de dia, malalts o pobres asilats qui podien trastejar per la casa y axi, haventhi mes malalts enllitats, despertaven mes compassió y se recullien mes almoynes en les bacines: "Divendres a viij. que fo lo divendres sant fiu geo (*jeure*) alguns malalts mes que no solien als altres dies e donals hom amanyar e boura per tal con quene gere les gens hic viissen malalts de lit: costà peix, que tots dejunaven. ij sous viij [diners]".

Si esdevenia una defunció s'amortallava lo cadaver ab llençol de tres talles y axi veyem les partides rubricades "*Despesa de lanzols*":

"Divendres a viij de Juliol, morí en lespital un hom que havie nom narnau; havie malevejat (*malaltejat*) iij mesos: portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Item: morí un prom de casa aqui dejen en roci: portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Dicmenge a xj de noembre morí en lespital una dona que havie nom na vila; portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Divendres a xvj de noembre morí en lespital un hom qui ere durgell; portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Dicmenge a ix de deembre morí en lespital una dona que havie nom na liesen (*N'Alisen*); havia stata malalta iij anys: portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Divendres a v. dabrill morí en lespital un fadrí que ere de perpinyá; portassen al cors acobrir, un lanzol".

"Dicmenge a viij dabrill morí en lespital un hom que ere aragonés; portassen al cors acobrir, un lanzol".

* * *

Lo servey de Maternitat o Borderia per lo seu mateix caracter social y perque podia facilitar el frau de la caritat en perjudici del Nosocomi, era lo servey qui mes preocupava los administradors hospitalers.

"Aprofitant la majoria de les vegades la fosca, qu'es la gran encubridora, entre l'hora del seny del lladre y les maitines del Convent del Carme, solien abandonar los infants al redós de la porxada tot just oviradora a la llum esmortuida del llantió, perpetual ofrena a la imatge de la sobrellinda. Dexondits per lo truch del portador o el plor de la criatura, aquesta era recullida y entretinguda ab sucre cordelat fins lo mati que li cercaven dida pera criarla al Hospital o fóra"⁴.

Los maticos d'actuació de la Caritat barcelonesa en la Maternologia, els administradors los exposen y descriuen ab ingenua sencillesa, sense pretensions literaries ni subterfugis diplomáticos. Espliquen a la manera llur, ab lexich simplista, com y de qual manera eren portats los infants al Hospital, llur agombolament, si eren o no batejats, les recerques mitjançant confidencies o investigacions pera la troballa dels pares y en cas de trobarlos y no essent pobres de solemnitat, com los retornaven el nadó, fentlos pagar les despeses que per ell l'Hospital portava fetes.

Per lo didatge se solien abonar normalment, de vit a vin y dos sous mensuals (un florí d'or

⁴ Joseph M.ª Roca. *Ord. Hosp. de la Sta. Creu.*